

LESSONS IN קונטרס
החלוצ

A TREATISE ON AHAVAS YISRAEL
BY THE REBBE RASHAB

לעילוי נשמת

הרה"ח הרה"ת עוסק בצ"צ הר"ר **שמחה ירחמיאל**
בן ר' מרדכי שכנא ע"ה

צירקנד

זכה להיות שליח של כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו
יותר מיובל שנים
במדינת טוניס ומאנטרעאל קאנאדא
פעל הרבה ברכישת ספרים לספריית כ"ק
ובאסיפת כספים לפעולותיו
הי' דוגמא חי' למשפחתו שיחיו
העמיד דור ישרים יבורך מקושרים לכ"ק רבינו
והרבה מהם שלוחים ברחבי תבל
נלב"ע ליל ש"ק לפ' הנני נותן לו את בריתי שלום
כ"ד תמוז ה'תשע"ה
והובא למנוחות ביום א' כ"ה תמוז
ת'נ'צ'ב'ה'

Sponsored by
Central California Kosher

PUBLISHER'S FOREWORD

At a small but intimate chassidic *farbrengen*, the participants began speaking about chassidim they had known. One mentioned a chassid who was well-known for his in-depth understanding and clear explanation of chassidic teachings. When another heard that chassid's name mentioned, he exclaimed, "He is the most honest man I have ever met."

He was not speaking about business dealings – that chassid was very far from ever having engaged in any business matter. He meant that he was honest with himself, able to look himself in the mirror and view himself objectively, without defense mechanisms getting in the way.

This type of introspection is what the Rebbe Rashab is speaking about in this chapter. His focus is on the Divine service of humility, the honest reckoning that a person does with himself as "a master of accounts,"¹ carefully tracking and evaluating his conduct. Moreover, the Rebbe Rashab invites a person to from time to time look at "the big picture," or more precisely, "the ultimate picture," a true understanding of our relationship with G-d. When a person starts to see things on this absolute scale, is there anything that he can do that would be service that is befitting to Him? How can a limited human serve an unlimited Creator?

On one hand, as the Rebbe Rashab mentions here, meditation on these concepts will arouse feelings of bitterness and humility. On the other hand, these feelings provide the setting for genuine happiness, joy that wells up from within and does not come from external factors.² To explain by analogy: It is in a plowed field, that crops grow best.

Sichos In English

23 Tammuz, 5780

* We will בעז"ה be publishing weekly installments of the maamar. If you would like to receive these texts, contact us via email sichosinenglish@gmail.com or WhatsApp 917-868-6509.

These weekly publications can be sponsored to honor a loved one, a Yortzeit or a simcha by contacting us at sichosinenglish@gmail.com.

1. See *Tanya*, ch. 29.

2. See *ibid.*, chs. 26, 31.

(ג) **והאופן** הב' הוא העבודה בבחי' שפלות דוקא, ובבחי' מרידות על ריחוקו, והיינו כאשר הוא ממארי דחושבנא¹ בכל פרטי מח' דיבור ומעשה שלו אשר לא לה' המה, ואף גם לא במעשה איסור ח"ו, כ"א בדברים המותרים שאינם לש"ש, שהם ג"כ רע כו'. וכן גם בעשיית הטוב בקיום התומ"צ, אינו כדבעי

— 13 —

The previous chapter explained that there are two approaches to *avodah*, Divine service: service through joy, and service through humility. That chapter discussed the first approach.

וְהָאֵפֶן הַב' The second approach to Divine service

הוא העבודה בבחינת שפלות דוקא ובבחינת מרידות על ריחוקו stems from **humility and bitterness** because of one's **distance** from G-d,

והיינו פאָשר הוא ממארי דחושבנא i.e., that a person conduct himself as a “**master of accounts**.”¹

בכל פרטי מחשבה דיבור ומעשה שלו אשר לא לה' המה He keeps track of and analyzes **every detail of his thought, speech and action**, discerning and being mindful of those **that were not directed to G-d**.

ואף גם לא במעשה אסור חס ושלום This includes **not only actions that are forbidden, Heaven forbid**,

כי אם בדברים המותרים שאינם לשם שמים but also those **that are permitted but are not carried out for the sake of Heaven**,

שהם גם כן רע כו'. for they are also bad.

As the Alter Rebbe explains in *Tanya*,² our material world “with all its contents, is called the world of *kelipos* and *sitra achra*.” *Kelipah* means “shell” or “peel.” It refers to spiritual forces that conceal G-dliness like a shell or a peel covers a fruit. *Sitra achra* means “the other side,” i.e., something that identifies itself as separate from G-dliness. *Kelipah* and *sitra achra* do not necessarily refer to something sinister or outwardly harmful, just something that is not directed towards G-dliness.

1. Cf. Zohar, Vol. III, p. 178a; *Tanya*, ch. 29.

2. *Tanya*, ch. 6.

למהוי. וכידוע דכל מצוה יש בה כוונה פרטית בעבודה, וכמו תפילין הם לשעבד³ הלב והמוח, שמוחו ולבו יהיו להוי' לבדו כו'. וד' מינים⁴ שבלולב הם שיהי' בבחי' להוי' לבדו כו'.

With this understanding, the Alter Rebbe gives us a new definition of the term *ra*, translated as “bad.” *Ra* does not mean wicked, malevolent, or vile. It means non-G-dly. This is one of the Alter Rebbe’s unique contributions in *Tanya*. Until then, existence was defined in three categories: a) *mitzvos* or other obviously positive activities, b) sins, transgressions of G-d’s will, c) *reshus*, activities left to man’s discretion. The latter was considered a gray area, neither good nor bad.

The Alter Rebbe explained that whether *reshus* is “good” or “bad” is determined by man. When a person carries out a permitted physical activity for a spiritual intent, e.g., he eats in order to derive energy to serve G-d, the eating is a positive spiritual activity, like a *mitzvah*. However, if he eats merely to fulfill his appetite, even if he recites a blessing beforehand and afterwards, he is doing something separate from G-d.⁵

וְכֵן גַּם בְּעֲשֵׂיַת הַטּוֹב
בְּקִיּוֹם הַתּוֹרָה וּמִצְוֹת
אֵינוֹ כְּדָבָרֵי לְמַהוּי.
Similarly, such a person should also critically examine even his positive actions in the performance of the Torah and its *mitzvos*. Through such introspection, he will realize that in truth, his observance is unsatisfactory.

וְכִידוּעַ דְּכָל מִצְוָה יֵשׁ בָּהּ
כּוֹנֵן פְּרָטִית בְּעִבּוּדָה
As is well known, every *mitzvah* has a specific purpose in a person’s Divine service.

וְכִמּוֹ תְּפִלִּין הֵם
לְשִׁעְבַּד הַלֵּב וְהַמוֹחַ
For example, *tefillin* is intended to subjugate⁴ one’s mind and heart,

שְׂמוּחוֹ וְלִבּוֹ יִהְיוּ
לְהוֹי' לְבִדּוֹ כּו'.
to direct the mind and heart to G-d alone.

וְד' מִיָּנִים שְׁבִלּוּלֵב הֵם
שִׂיחָהּ בְּבַחֲיַת אֶחָדוּת
Similarly, the Four Species of the *lulav*⁵ are intended to motivate one towards the concept of unity,

3. See *Toras Menachem*, Vol. 27, p. 211ff., where the Rebbe elaborates concerning this concept.

4. Rabbeinu Yonah on *Berachos* 14a; cited in *Shulchan Aruch*, *Orach Chayim*, ch. 25.

5. See the lengthy explanation in *Siddur im Dach*, *Shaar HaLulav*, pp. 261c ff., 264d ff.; the series of *maamarim* entitled *VeKacha*, 5637, the end of ch. 7ff.; and other sources.

אחדות, ואתרג ר"ת אל⁶² תבואני רגל גאווה כו'.⁶³ ועוד זאת יש כוונה כללית בכל המצות, שיהי' בבחי' קבעומ"ש כו'. וכמ"ש בסש"ב פמ"א⁶⁴ ב' הכוונות הנ"ל. ואם אין עשיית המצות באופן כזה, ועושה רק בקרירות ובדרך מצות אנשים מלומדה⁶⁵, ה"ז שלא כדבעי למהוי כו'. ובפרט כשמתבונן בגדולת ורוממות הא"ס, שלפי אמיתת עוצם גדולתו ורוממותו, גם העבודה האמיתית היא כלא ממש, ואדרבא, לחטא יחשב

וְאֶתְּרַג רְאֵשִׁי תְּבוֹת אֶל and the *esrog* to the service of humility, as implied
תְּבוֹאֲנִי רִגְלִי גְאוּהָ כו'. by its name אתרג that serves as an acronym for the
verse,⁶ **אַל תְּבוֹאֲנִי רִגְלִי גְאוּהָ**, “Let not the foot of pride
come against me.”

וְעוֹד זֹאת יֵשׁ כְּוָנָה Moreover, there is a general intention present in
כָּלִלִית בְּכָל הַמִּצְוֹת all the *mitzvos*,

שְׂיִהְיֶה בְּבַחֲיִנַת קְבֻלָּת to accept the yoke of G-d's sovereignty.
עַל מַלְכוּת שְׁמַיִם כו'. על מלכות שמים כו'.

וְכַמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּסִפְּרֵי שָׁל See *Tanya*, ch. 41, which discusses both of the
בִּינוּנִים פָּרָק מ"א ב' above-mentioned types of intentions.
הַכּוֹנֵנוֹת הַנִּזְכָּרוֹת לְעִיל. הכוונות הנזכרות לעיל.

וְאִם אֵין עֲשִׂיתִּי If one does **not** fulfill the *mitzvos* in this manner,
הַמִּצְוֹת בְּאִפְּן כְּזֶה i.e., with the proper intention,

וְעוֹשֶׂה רַק בְּקִרְיֻת וּבְדִרְךְ but **instead** performs them coldly, as a matter of
מִצְוֹת אֲנָשִׁים מְלַמֶּדֶה habit,⁷

הָרִי זֶה שְׁלֹא כְּדָבְעִי his Divine service is **unsatisfactory**.
לְמַהּוֹי כו'. למהווי כו'.

When one is mindful of all the above, he will surely feel humble.

וּבְפֶרֶט כְּשֶׁמִּתְבּוֹנֵן בְּגִדְלַת This is **particularly** true when one meditates on the
וְרֹמְמוֹת הָאֵין סוֹף greatness and exaltedness of G-d in His infinity –

שְׁלִפִּי אֲמַתַּת עֲצֻם for when considering His awesome greatness and
גִּדְלָתוֹ וְרֹמְמוֹתוֹ exaltedness as it truly is,

6. *Tehillim* 36:12.

7. Cf. *Yeshayahu* 29:13. See *Tanya*, ch. 39, et al.

כו'. וכמו עד"מ מלך גדול ונורא, הרי כשעובדי' אותו שלא לפ"ע גדולתו, ה"ז שפלות לפניו, כי כל עבודה צ"ל לפ"ע הנעבד, ואינו דומה העבודה והשירות לפני אדם פשוט כמו לפני מלך גדול, וכשיעבוד לפני מלך כמו העבודה לפני אדם פשוט, ה"ז לחטא יחשב, והוא כמורד במל', שמשפיל כבודו כו'. ובדוגמא כזאת יובן למעלה, שלפי עוצם גדולת ורוממות הא"ס, אשר אין חקר לגדולתו כלל, הרי גם עבודת הצדיקים

גם העבודה האמתית all service performed by man, however genuine it is, is absolutely of no significance at all.
היא פְּלֵא מְאֹד

ואדרבה לחטא יחשב כו'. Indeed, it can be likened to sin.

וכמו על ה'ך מֶלֶךְ מְאֹד וְנֹרָא Take for example: a great and awesome king:

ה'י פִּשְׁעֹבָדִים אוֹתוֹ Were one to serve him in a manner that does not befit his stature,
שֶׁלֹא לְפִי עֵרֶךְ גְּדֻלָּתוֹ

ה'י זֶה שִׁפְלוּת לִפְנֵי it would be considered demeaning to him,

כִּי כָל עֲבוּדָה צְרִיכָה for every type of service must be appropriate to the
לְהִיּוֹת לְפִי עֵרֶךְ הַנֶּעֱבָד station of the one served;

וְאֵינוֹ דּוֹמֶה הָעֲבוּדָה the service offered to a simple person cannot be
וְהַשְׁרִית לִפְנֵי אָדָם פְּשׁוּט compared with that to be rendered to a great king.
כְּמוֹ לִפְנֵי מֶלֶךְ גָּדוֹל.

וּכְשִׁיעֲבֹד לִפְנֵי מֶלֶךְ כְּמוֹ If the service appropriate for a simple person was
הָעֲבוּדָה לִפְנֵי אָדָם פְּשׁוּט offered to the king,

ה'י זֶה לְחֻטָּא יַחֲשֵׁב it would be considered sinful and rebellious,⁸
וְהוּא כְּמוֹרֵד בְּמַלְכוּת

שֶׁמִּשְׁפִּיל כְּבוֹדוֹ כו'. for it demeans his honor.

וּבְדִגְמָא כְּזֹאת יוֹבֵן לְמַעֲלָה This analogy helps us understand our relationship
with G-d.

שֶׁלְפִי עֲצָם גְּדֻלַּת In the face of the awesome greatness and exalt-
וְרִמְמוֹת הָאֵין סוֹף edness of G-d's infinity

8. In the original, the Rebbe Rashab uses the term, *moreid bemalchus*, "one who rebels against the king," which is considered a capital offense.

היותר גדולים אינו בערך עוצם גדולתו כלל כו'. וזהו מה שכאו"א אומר הוידוים בעשי"ת אשמנו כו', גם צדיק גמור⁶ כמו משה רבינו ע"ה, הי' צ"ל וידוים בעשי"ת, והיינו מפני שלפי אמיתית גדולתו ורוממותו, גם העבודה האמיתית לחטא יחשב כו'.

אֲשֶׁר אֵין חֶקֶר לַגְּדֻלָּתוֹ כָּלֵל	that is utterly boundless and unfathomable,
הָרִי גַם עֲבֹדַת הַצַּדִּיקִים	even the service of the loftiest <i>tzaddikim</i>
הֵיוֹתָר גְּדוּלִּים	
אֵינוֹ בְּעֶרְךָ עֶצֶם	is utterly incomparable and unproportionate to
גְּדֻלָּתוֹ כָּלֵל כּו'.	His awesome greatness.
וְזֶהוּ מֵה שְׁכָל אֶחָד וְאַחַד	Consequently, during the Ten Days of <i>Teshuvah</i> ,
אוֹמֵר הַיּוֹדִים בְּעִשְׂרֵת	everyone recites the confessional prayer begin-
יְמֵי תְּשׁוּבָה אֲשָׁמְנוּ כּו'	ning, "We have transgressed...."
גַּם צַדִּיק גָּמוֹר כְּמוֹ מֹשֶׁה	Indeed, even a completely righteous man like
רַבֵּנוּ עָלֵינוּ הַשְּׁלוֹם	Moshe Rabbeinu
הָיָה צָרִיף לֹאמַר וְדוּיִם	would have had to recite the confessional prayers
בְּעִשְׂרֵת יְמֵי תְּשׁוּבָה	during the Ten Days of <i>Teshuvah</i> ,
וְהֵינּוּ מִפְּנֵי שְׁלֵפִי אֲמִתִּית	because in the light of G-d's true greatness and
גְּדֻלָּתוֹ וְרֹמְמוֹתוֹ	exaltedness,
גַּם הָעֲבֹדָה הָאֲמִתִּית	even genuine service is considered a sin.
לְחַטָּא יַחֲשֵׁב כּו'.	

וְהֵייתִי⁹, *cheit*, translated as "sin," also has the meaning "lack," as in the verse,⁹ וְהֵייתִי *vehayeysi ani u'vni Shlomoh chata'im*, "I, and Shlomoh, my son, will be lacking." Service is considered fitting when it is commensurate and proportionate to the stature of the one being served. When one considers G-d's true greatness, no service can be considered as appropriate and befitting. Nothing that a mortal man can do can be service that is becoming to G-d.

Even with regard to a mortal king, our Sages¹⁰ relate that a person who makes an inappropriate movement in the presence of the king is liable for execution. When honestly considering our conduct, even when it is ostensibly directed to G-d, each one of us can find ourselves lacking, having moments in which we performed "in-

9. I Melachim 1:21.

10. Chagigah 5b.

וּזְשָׁאֲרוֹ לַעֲפֹפָה⁶⁷ עֲפֹפָה⁶⁸ וְיִקְוֹד אֶרְצָה, מִדַּת אֱמֶת רָאָה, כִּי מִי יִכּוֹל לַעֲמוֹד לִפְנֵי אֱמִיתוֹת כּו', וְכַמֵּ"שׁ בַּמֵּ"א⁶⁹ (וְעַמֵּ"שׁ מִזֶּה בַּדֵּ"ה בְּיוֹם הַשְּׁמַע"צ, כַּמְדוּמָה רַנֵּ"א⁷⁰). אֵךְ הִנֵּה אֲרוֹז"ל בַּמִּדְרָשׁ⁷¹ עֲפֹפָה⁷² שׁוֹר אוֹ כֶּשֶׁב, כִּשְׁהוּא מִבְקֵשׁ אִינוֹ מִבְקֵשׁ אֵלָּא לִפְנֵי כַחַן⁷³, כִּי לִפְנֵי

appropriate movements.” In truth, even the most perfect service man can render is an “inappropriate movement.”¹¹

וְזֶהוּ שֶׁאָמְרוּ רַז"ל עַל פָּסוּק וַיִּקְד אֶרְצָה This concept is alluded to in our Sages' comment on the verse,¹² “And he (Moshe) bowed to the ground and prostrated himself.”

מִדַּת אֱמֶת רָאָה They explain¹³ that he bowed down because “he saw G-d's attribute of truth”

כִּי מִי יִכּוֹל לַעֲמוֹד לִפְנֵי אֱמִיתוֹת כּו'. and who can stand before G-d's truth?

וְכַמֵּ"שׁ שֶׁכָּתוּב בְּמָקוֹם אֲחֵר as explained elsewhere.¹⁴

(וְעַיִן מַה שֶּׁכָּתוּב מִזֶּה בְּדִבְרוֹר הַמִּתְחִיל בְּיוֹם הַשְּׁמִינִי עֶצְרָת, כַּמְדָּמָה רַנֵּ"א.) (Note the *maamar* entitled *Bayom HaShemini Atzeres*, it would appear 5651.)¹⁵

אַךְ Nevertheless, G-d does not demand such a standard of each individual. On the contrary, He adapts His demands of man according to man's potential.

הִנֵּה אָמְרוּ רַז"ל בְּמִדְרָשׁ רַבָּה עַל פָּסוּק שׁוֹר אוֹ כֶּשֶׁב, Thus, on the verse beginning,¹⁶ “When an ox or a sheep...” which prescribes the laws of sacrificial offerings, our Sages comment (*Midrash Rabbah*),¹⁷

11. See *Likkutei Sichos*, Vol. 25, pp. 16-17; *Sefer HaSichos* 5749, Vol. 2, p. 707; *Toras Menachem*, *Sefer HaMaamarim Melukat*, Vol 1, pp. 114-115.

12. *Shmos* 34:8.

13. *Sanhedrin* 111a.

14. See *Maamarei Admur HaEmtza'i*, *Sukkos*, p. 1254ff.; *Sefer HaMaamarim* 5653, p. 157; *Sefer HaMaamarim* 5651, p. 213ff., et al.

15. See *Sefer HaMaamarim* 5651, p. 75ff.

16. *Vayikra* 22:27.

17. See *Vayikra Rabbah* 27:6; see also *Bamidbar Rabbah* 12:3, 21:22.

אמיתית גדולתו, באמת א"א להיות עבודה כזו כלל, ואינו מבקש רק שתהי' העבודה באמת שלו כו'. ומ"מ, לעת מן העתים, כשיתבונן בזה, יתמרמר בזה בנפשו כו'. וכ"ש כשמתבונן שהעבודה בקיום התומ"צ אינו כפי אמת שלו ג"כ כו' כנ"ל. וכ"ש

כְּשֶׁהוּא מְבַקֵּשׁ אִינוּ “When G-d demands, He only demands accord-
מְבַקֵּשׁ אֵלָא לְפִי כֶחָן. ing to man’s potential.”

G-d takes man’s limitations into consideration,

כִּי לְפִי אֱמִתִּית since commensurate with His true greatness,
גְּדֻלָּתוֹ בְּאֵמֶת

אֵי אֶפְשָׁר לְהִיטֵב it is utterly impossible for there to be *avodah* that
עֲבוּדָה כְּזוֹ כָּלֵל is befitting.

וְאִינוּ מְבַקֵּשׁ רַק שְׂתִּהְיֶה Accordingly, G-d asks **only that** each person’s *avodah*
הָעֲבוּדָה בְּאֵמֶת שְׁלֹו כו'. be true according **to the** standards of **truth** appropriate **for him**.¹⁸

וּמִכָּל מְקוֹם לַעֲתֵת מִן However, although G-d has, as it were, adjusted His
הָעֵתִים כְּשִׁיתְּבֻנֵּן בְּזֶה standards in consideration of man’s frailty, **even so, at**
יִתְמַרְמֵר בְּזֶה בְּנַפְשׁוֹ כו'. **times**, a person must focus on core questions: Who is
G-d? and How must man serve Him? When a person
meditates upon these questions, **he will be moti-**
vated to feelings of **bitterness within his soul**.

וְכָל שֶׁכֵּן כְּשִׁמְתְּבוֹנֵן Certainly, such contrite feelings should be aroused
שֶׁהָעֲבוּדָה בְּקִיּוּם when one **contemplates that** his service in the
הַתּוֹרָה וּמִצְוֹת אִינוּ כְּפִי **observance of the Torah and its *mitzvos* is not**
אֵמֶת שְׁלֹו גַם כֵּן כו' **true even according to the** standards of **truth**
appropriate **for him**. Not only is his Divine service
inadequate when viewed on an absolute scale; even
according to the standards that have been adjusted for
man, he is lacking,

כַּנִּזְכָּר לְעֵיל. as explained above (at the beginning of the
chapter).

18. See *Tanya*, ch. 13.

כשמתערבי' מח"ז בעבודתו כו', ובפרט כשמוצא ענינים בדו"מ אשר לא לה', שעי"ז מתרחק מאד מאלקות בתכלית הריחוק כו'. ומכ"ז מתמרמר בנפשו מאד ובוכה במר נפשו על עוצם ריחוקו כו'.

קיצור. עבודה בשפלות מהתבוננות בריחוקו ובאופן עבודתו, ובפרט בערך הנעבד.

וְכָל שֶׁכֵּן כְּשֶׁמִּתְעַרְבִים
מִחֻשְׁבוֹת זְרוֹת
בְּעִבּוּדָתוֹ * כו' How much more so does this apply if in the midst
of a person's Divine service, extraneous thoughts,
i.e., thoughts of matters not appropriate for the divine
service in which he is involved, occur to him,*

וּבְפֶרֶט כְּשֶׁמוֹצֵא
עֲנִינִים בְּדַבּוּר וּמַעֲשֵׂה
אֲשֶׁר לֹא לָהּ and particularly, if he finds aspects of his speech
or action that were not directed to G-d,

שֶׁעַל יְדֵי זֶה מִתְרַחֵק
מְאֹד מֵאַלְקוּת בְּתַכְלִית
הָרְחוּק כו'. because through such conduct he distances himself
utterly from G-d,

וּמִכָּל זֶה מִתְמַרְמֵר
בְּנַפְשׁוֹ מְאֹד As a result of all the above, he will be very embittered
within his soul

וּבוֹכָה בְּמֵר נַפְשׁוֹ עַל
עֲצָם רְחוּקוֹ כו'. and will cry out bitterly because of his awesome
distance from G-d.

קצור. Summary:

עֲבוּדָה בְּשִׁפְלוּת
מִהִתְבּוֹנְנוֹת בְּרְחוּקוֹ
וּבְאִפֶּן עֲבוּדָתוֹ, The avodah of humility is evoked through meditation
on one's distance from G-d and the inadequate
manner in which one serves Him,

וּבְפֶרֶט בְּעֶרְךָ הַנֶּעֱבָד. especially in relation to the infinite greatness of the
One being served.

(*) (הִרִי הוּא חוֹטָא * Indeed, he is deemed an actual sinner and
transgressor as a result of such thoughts.¹⁹) (וּפּוֹשֵׁעַ מִמֶּשׁ)

19. The Rebbe Rashab wrote concerning this line, "There is no need to copy this."

כא) תפילין הם לשעבר: ר"י ברכות י"ד, הובא בשו"ע או"ח סכ"ה [ס"ה].
 כב) וד' מינים ... אחדות: באריכות בסידור שער הלולב [רסא, ג ואילך. שם רסד, ד ואילך]. בהמשך וככה תרל"ז, פפ"ז ואילך. ועוד.

- (61) ראה זח"ג קעח, א. תניא פכ"ט.
- (62) תהלים לו, יב.
- (63) מושב זקנים עה"ת בראשית ג, ג. ספר דן ידין להר"ש מאסטרפוליא מאמר יב. ספר הליקוטים להאריז"ל תהלים עה"פ. פנים יפות פ' אמור כג, מ. המקנה קידושין ע, א. אור המאיר (לר' זאב וואַלף מוּזיטאַמיר) דרוש לסוכות (מא, א — בדפוס ווארשא, תרמ"ג).
- (64) נו, ב.
- (65) ע"פ ישעי' כט, יג. וראה תניא פל"ט (נג, ב). ובכ"מ.
- (66) ראה גם סה"מ תר"ם ח"ב ע' תקמג. המשך תער"ב ח"א ע' קג.
- (67) סנהדרין קיא, א.
- (68) תשא לד, ח.
- (69) ראה מאמרי אדמו"ר האמצעי סוכות ע' א'רנד ואילך. סה"מ תרנ"ג ע' קנז. וראה גם סה"מ תרצ"ט ס"ע ע' 28 ואילך.
- (70) סה"מ תרנ"א ע' עה ואילך.
- (71) ויק"ר פכ"ז, ו: לא הטרחתי עליכם ולא אמרתי אליכם להתייגע בהרים להביא לפני קרבן מאלו שאינן ברשותך אלא ממה שברשותך כו'.
- (72) אמור כב, כז. וראה סה"מ תרכ"ט ע' קצח בשוה"ג. תרל"ב ח"ב ע' שצח בשוה"ג. תר"ם ח"ב ע' תשלה.
- (73) ראה במדב"ר פי"ב, ג. פכ"א, כב.

💡 POINTS TO PONDER 💡

♦ **Sinful Service**

I am completely dedicated to Hashem and to Yiddishkeit. Can my Avodah be considered “sinful”?

♦ **Relative Truth**

“Truth” seems to be the one absolute out there. Or is it? Are there multiple truths?

♦ *What insight can you glean from Heichaltzu chapter 13?*

